

Hoofdpunten Monitoring Diergezondheid Kleine Herkauwers

Tweede helft 2011

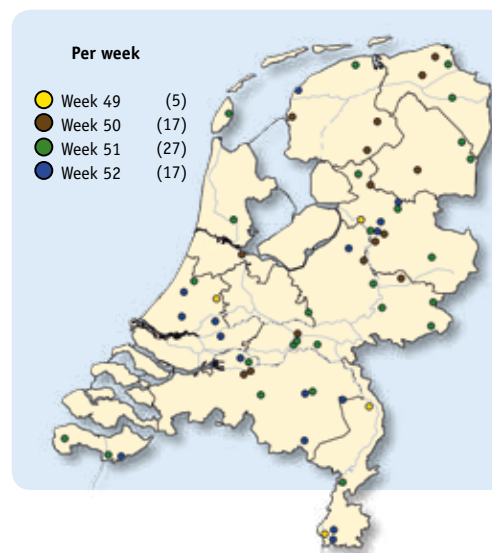
Na bluetongue nu schmallenbergvirus

Eind november 2011 meldde een bedrijf bij de Veekijker Kleine Herkauwers de geboorte van lammeren met aangeboren afwijkingen. In de week daaropvolgend meldden nog drie bedrijven dergelijke aangeboren afwijkingen. De waargenomen afwijkingen waren op alle bedrijven in meer of mindere mate gelijk: kromme poten (arthrogrypose), gewrichtsstijfheid (ankylose), draainekken (torticollis), zijdelingse kromming (scoliose) en bochels (kyfose) van de rug, verkorte onderkaak (brachygnatia inferior) en onderontwikkeling van delen van het centraal zenuwstelsel. Dit type aangeboren afwijkingen ontstaat bij kleine herkauwers in de regel tussen dag 25 en dag 50 van de dracht. Diverse oorzaken van aangeboren afwijkingen bij lammeren zijn in de literatuur beschreven: genetische factoren, chemische en natuurlijke gifstoffen, voedingsdeficiënties, fysische invloeden en bepaalde virussen. Virussen die aangeboren afwijkingen bij schapen en geiten kunnen veroorzaken zijn bluetongue virus (BTV), het border disease virus (BDV), het bovine virus diarrhoe virus (BVDV) en virussen uit de familie *Bunyaviridae*.

Op basis van een vragenlijst die gezamenlijk met de veehouder was ingevuld, en de verspreiding van de bedrijven over het land, werden mogelijke oorzaken van de congenitale afwijkingen, als voedingsdeficiënties, intoxicaties en genetische factoren minder waarschijnlijk. Mogelijke infectieuze oorzaken als BDV, BVDV en BTV werden door serologisch onderzoek uitgesloten. Virussen uit de groep van *Bunyaviridae* zijn nog niet eerder beschreven in Europa in relatie tot aangeboren afwijkingen. Op 15 december werd de diagnose schmallenbergvirus in de hersenen van afwijkend geboren lammeren gesteld. Het schmallenbergvirus is genoemd naar de Duitse plaats Schmallingen. Uit de omgeving van deze plaats waren de bloedmonsters van runderen afkomstig waarin dit virus half november 2011 kon worden aangetoond. Het schmallenbergvirus behoort tot het genus *Orthobunyavirus* van de familie van *Bunyaviridae*. Bekende virussen uit deze groep worden verspreid door stekende insecten als muggen en knutten. Tijdens een breed overleg op 16 december heeft het RIVM de resultaten van analyse van de risico's van dit virus voor de volksgezondheid gepresenteerd. Op basis van de huidige kennis is de kans zeer klein dat het schmallenbergvirus een risico vormt voor de mens.

Op 20 december heeft de staatssecretaris van het ministerie van EL&I een meldplicht ingesteld voor afwijkende vruchten van herkauwers. Op dat moment hadden reeds 30 bedrijven zich gemeld bij de GD. Het aantal bedrijven dat in 2011 melding deed van de geboorte van lammeren met aangeboren afwijkingen lag op 31 december 2011 op 65.

Locaties in Nederland waar op 31 december 2011 de geboorte van lammeren met aangeboren afwijkingen was gemeld

Het lam op de foto heeft een te korte onderkaak (brachygnatia inferior) en een bochel in de rug (kyfose). Daarnaast is de bespiering onvoldoende ontwikkeld.

De informatie die in de monitoring wordt gebruikt, wordt op verschillende manieren verzameld. Hierbij ligt het initiatief gedeeltelijk bij dierenartsen en veehouders en gedeeltelijk bij de GD. De informatie wordt integraal geïnterpreteerd om de doelstellingen van de monitoring - het snel signaleren van diergezondheidsproblemen enerzijds en het volgen van meer algemene trends en ontwikkelingen anderzijds - te bereiken. Het Ministerie EL&I en het PVV geven financiële ondersteuning aan de monitoring.

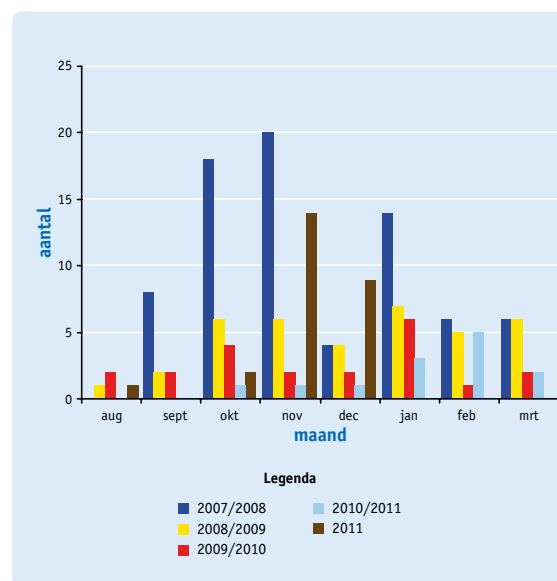

Leverbot afgelopen winter onderschat

In afgelopen najaar en winter heeft GD meer leverbot geconstateerd dan in voorgaande jaren. Hoewel in de voorgaande jaren kon worden gesproken van een milde leverbotinfectie is de toename toch verontrustend. Ondanks de waarschuwing van de Werkgroep leverbotprognose dat op bedrijven met een verhoogd waterpeil en in natuurgebieden rekening moest worden gehouden met een ernstige leverbotbesmetting, blijken veel van de dieren waarbij acute leverbot is geconstateerd juist in deze gebieden te hebben gelopen.

Opvallend is ook dat er de laatste tijd veel meer gevallen worden gemeld met ernstige chronische leverbot. In de meeste gevallen betreft het schapen die in de vroege herfst zijn behandeld en daarna niet meer. Veel veehouders denken dat in de winter geen besmetting met leverbot kan worden opgedaan en denken te kunnen volstaan met één behandeling met triclabendazol in de herfst. Dieren die in de winter in leverbotgebieden weiden kunnen tot april nog ernstig worden besmet met leverbot. Daarnaast komt er meer chronische leverbot voor omdat de resistentie van de leverbot voor triclabendazol zich steeds verder uitbreidt. Niet alleen binnen de al bekende gebieden ten noorden van Amsterdam en rondom Rotterdam neemt het aantal bedrijven met resistentie toe, maar ook zien we een uitbreiding in overige delen van Nederland. In 2010 is resistentie voor triclabendazol geconstateerd in Noord-Friesland. In 2011 zijn meldingen binnengekomen bij schapen in het veenweidegebied Zuid-Holland/ Utrecht en tussen de grote rivieren. De uitbreiding en verdere verspreiding van resistentie lijkt vooral te worden veroorzaakt door aanvoer van met leverbot geïnfecteerde dieren uit gebieden waar resistentie al op grote schaal voorkomt.

Aantal secties waarbij leverbot is vastgesteld in 2011 per maand en in de daaraan voorafgaande jaren

Onderzoek naar voorkomen van *Chlamydia abortus*

In 2011 is *Chlamydia abortus* bij schaaap en geit een aantal keren aangetoond als veroorzaker van abortus. De behandeling is niet eenvoudig en zou moeten bestaan uit een combinatie van maatregelen zoals het toedienen van antibiotica en preventief vaccineren. Er zijn echter problemen met de beschikbaarheid van vaccin en koppelsgewijs toedienen van antibiotica is niet gewenst als het niet strikt noodzakelijk is.

De animo onder schapen- en geitenhouders om deel te nemen aan een bestrijding of certificering op vrijwillige basis lijkt niet groot hoewel deze zoönose niet alleen voor behoorlijke bedrijfsschade kan zorgen maar ook imagoschade op kan leveren. Lang niet alle betrokkenen zijn zich bewust van de risico's die besmetting met deze ziektekiem voor met name zwangere vrouwen oplevert.

In 2011 is een project gestart waarbij door middel van het aantonen van afweerstoffen in bloed het voorkomen van *Chlamydia abortus* in kaart wordt gebracht. Uit de tweede tussenrapportage bleek dat tot nu toe 492 bedrijven zijn onderzocht, waarvan 129 geiten- en 363 schapenbedrijven. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen melkleverende en niet-melkleverende bedrijven. Een bedrijf is positief genoemd indien minstens twee dieren positief zijn getest. Het voorkomen van *Chlamydia abortus* is 3,7% op 82 niet-melkleverende geitenbedrijven, 43,5% op 47 melkgeitenbedrijven, 6,4% op 360 niet-melkleverende schapenbedrijven en 66,7% op 3 melkschapenbedrijven.

Huidproblemen bij Zwartbles schapen

In 2005 is voor het eerst melding gemaakt van een huidprobleem bij Zwartbles schapen. Bij de aandoening wordt een schilferige huid, die bijna perkamentachtig kan worden, waargenomen aan met name de kop, de buik, de poten en rondom de anus. De aangedane dieren hebben aanzienlijke jeuk. De problemen lijken zich alleen voor te doen in de zomermaanden. De achtergrond van huidproblemen is vaak lastig te achterhalen. In dit geval lijkt de aandoening enige gelijkenis te hebben met staart- en maneneceem bij paarden. De laatste aandoening berust op een overgevoeligheidsreactie voor bepaalde *Culicoides* species.

Scrapiesteekproef bewijst kwaliteit

In het kader van de borging van het scrapiebestrijdingsprogramma van GD is in 2011 in samenwerking met het Stamboek Blauwe Texelaar (SBT) een steekproef aangeboden voor de meest ingezette stamboekrammen met een genotype voor scrapie op basis van hun afstamming.

De onderzochte bloedmonsters van deze rammen bleken alle het genotype ARR/ARR te hebben. Kortom, een mooie uitkomst voor de eigenaren van de rammen en het scrapiebestrijdingsprogramma van de GD. Ook in 2012 zullen weer enkele steekproeven worden uitgevoerd.

Q-fever vaccinatie werkt

De daling van het aantal humane Q-fever patiënten zet zich voort. In totaal is de diagnose Q-fever met een eerste ziekte dag in 2011 bij 82 patiënten gesteld in 2011. Er is geen clustering in tijd of locatie van patiënten waargenomen (bron: www.RIVM.nl). Het deskundigenberaad heeft de staatssecretaris van EL&I geadviseerd om verder te gaan met de afbouw van de maatregelen voor veehouders. De vaccinatie tegen Q-fever is verplicht voor melkschapen- en melkgeitenhouders, bedrijven met een publieksfunctie en kleine herkauwers die naar keuringen gaan. De tankmelkmonitoring voor melkschapen- en melkgeitenhouders is in de tweede helft van 2011 gecontinueerd. Het aantal besmette bedrijven is verder afgenomen. Er geldt een meldplicht voor Q-fever bij kleine herkauwers (zie www.vwa.nl).

Overzicht van het percentage bedrijven met een positieve Q-fever tankmelk PCR 2009 – 2011

